

# בחדר

שינוי הדף היומי בדרך קצרה

עבודה זרה כה-לא

לע"נ הגאון רבי בן ציון בן רבי  
אלהיה אבא שאול זצוק"ל  
הערת והצעות ט"ל 0548449853 או מייל  
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 290 פרשת בלק תשפ"ה

והוא מסביר את עצמו שהוא צריך שחיות לו יעלו עליה, ורבה ורב יוסף מבארים שגם אם היתה אבן על פי הכור הוא מכסה אותה מסביר עצמו שהוא צריך להעביר חיות עליה, ורבינו מבאר שאם היה שם סולם הוא יכול לסלקו ולהסביר עצמו שהוא צריך אותו כדי להוריד את בנו מהגג. **שנו חכמים** שישראל יכול למול עכו"ם לצורך גירות אך לא לצורך תולעת שבערלתו, ולר"מ עכו"ם לא ימול ישראל כי הם חשודים על שפיכות דמים, וחכמים סוברים שעכו"ם יכול למול כשחאחרים עומדים על גביו אך לא בינו לבין עצמו, ור"מ סובר שזה לא מועיל כי העכו"ם יכול להטות את הסכין ולעשותו כרות שפכה, ויש להקשות ששינוי שבעיר שאין רופא וישראל יושא כותי ורופא עכו"ם לר"מ ימול העכו"ם ולא הכותי, ולר"י יהודה הכותי ולא עכו"ם ולר"י יהודה ימול העכו"ם ולא הכותי, ויש את דעת ר' יהודה ור"מ שלר"מ ימול הכותי ולא עכו"ם ולר"י יהודה ימול העכו"ם ולא הכותי, ויש להקשות ששינוי שר' יהודה אמר שמילה בעכו"ם פסולה שכתוב **ואתה את ברייתו תשמור**, אלא יש לומר שלא הופכים שם את דעת ר' יהודה ור"מ ומדובר ברופא מומחה,

**דף כז** שאין חשש שיטה את הסכין לתינוק כדי לא להרע אומנותו, כמו שאמר רב דמי שאם היה מומחה לרבים מותר, ויש להקשות ששינוי שר' יהודה סובר שישראל ימול כותי אך כותי לא ימול את ישראל כי הוא מל לשם הר גריזון ור' יוסי אמר שלא מצאנו מהתורה שצריך למול הכותי אלא יכול למול עד שתצא נשמתו, אלא יש לומר שהופכים את דעת ר' יהודה ור"מ לעיל ולר"י יהודה כותי לא ימול ועכו"ם כן, ומה ששינוי שלר' יהודה מילה בעכו"ם פסולה זה דעת ר' יהודה הנשיא שלמד מהפסוק **ואתה את ברייתו תשמור** שמילה בעכו"ם פסולה.

**רב חסדא** מבאר בטעמו של ר' יהודה שמילה בכותי פסולה שכתוב **לח' ימול** ור' יוסי למד **המול ימול** לרבות שלא לשמה, ומה שכתוב **לח' ימול** נאמר על פסח ור' יהודה סבר שלא לומדים מהמול ימול כי התורה כפלה את המילים בדרך בני אדם.

**דור בר פפא** סובר שלומדים מהפסוק **ואתה את ברייתו תשמור** שמילה בעכו"ם פסולה, ור' יוחנן למד מהפסוק **המל ימול** מי שנימול ימול, ולכאורה יהיה נ"מ ביניהם בערבי וגבעוני מהולים שאין חסרון של המל ימול אך הם לא שייכים בברית, אך יש להקשות שגם לר' יוחנן עכו"ם מהול לא נחשב מהול כמו ששינוי שמי שנדר קנום מהעולים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עכו"ם שמעט שגם אם הם נימולים הם נחשבים ערלים, אלא הנ"מ ביניהם בישראל שמתו אחיו מחמת מילה ולא מלוהו שהוא שאין בברית אך אינו בכלל המל ימול, אך לכאורה אמר נקרא מהול כמו ששינוי שהאומר קנום שאין נהנה ממולים אסור בערלי ישראל ומותר במולי עכו"ם א"כ גם מי ששינוי נימול הוא כנימול, אלא הנ"מ ביניהם הוא באשה שמלה שהיא בכלל מולים אך היא לא בברית כי אינה בת מילה, אך קשה שכתוב **ותקח צפורה צור** יש לומר שקראים **ותקח** שהיא שלחה אחריה, אך קשה שכתוב **ותקחה ויש לומר** שקראים ותכרת, עוד יש לומר שהיא התחילה ומשה נגמר את המילה.

**משנה** מותר להתרפאות מהגוים ריפוי ממון אך לא ריפוי נפשות, ולר"מ אסור להסתפר מהם וחכמים מתירים ברה"י לא בינו לבינו. **גמרא** אין לפרש שהתולקין ריפוי ממון לריפוי נפשות אם הרופא מקבל שכר או שאינו מקבל שכר שא"כ יש לכתוב מתרפאים מהם בשכר ולא בחנם, ואין לפרש ריפוי ממון הכוונה שאין בו סכנה וריפוי נפשות הכוונה שיש בו סכנה, שהרי רב יהודה אמר שאין להתרפא מהם אפילו ריפוי מכה של הקוח, אלא יש לפרש ריפוי ממון רפוי בהמנו וריפוי נפשות הכוונה באדם עצמו, וכמו שאמר רב יהודה שאין להתרפא מהם אך מכת הקוח, ורב חסדא אמר בשם רב עוקאם אומר לו סם פלוני יפה לו וסם פלוני רע לו מותר, **עמוד ב'** רב חסדא העכו"ם חושב שהישראל סתם שואל והוא ישאל גם את אחרים ולכן אומר את האמת ואינו רוצה להרע את נאמנותו.

**רבא** אומר בשם ר' יוחנן ויש אומרים שרב חסדא אמר בשם ר' יוחנן שחולי שספק אם חי ספק מת לא מתרפאים מהם אך אם ודאי ימות בלי הרפואה מותר להתרפאות מהם ולא חוששים לחיי שעה, והראיה לכך הוא מהפסוק **אם אמרנו נבא העיר והרעב בעיר ומתנו שם**, ולכאורה אם ילכו למחנה אדם יפסידו חי שעה אלא שלא חוששים לחיי שעה, ויש להקשות ששינוי שלא ישא אדם ויתן סם המינים ולא תרפא מהם אפילו לחיי שעה וכמו המעשה בבן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל שהכישו נחש ויעקב איש כפר סכניא לא לרפאותו ור' ישמעאל לא הניח לו להתרפא ממנו וכן דמא אמר לו הנח לי ותרפא ממנו ואני אוכיח לך שיש מותר לו הספיק לגמור את הדבר ויחיה נשמתו, ור' ישמעאל קרא עליו אשירין בן דמא שגופר טהור ויצאה נשמתו בטורה ולא עברת על דברי חבריך שאמרו פורץ גדר ישכנו נחש, ויש לומר שבאמת נחש הכישו אך העובר על דברי חכמים זה נחש שאין לו רפואה, והטענה שבא דמן לך לומר אתה הפסוק **והי בהם** על שרבו בהם, ור' ישמעאל סובר שזה רק בצינעא ולא בפרהסיא, ששינוי שר' ישמעאל אומר שאם אומרים לאדם עבד ע"ז ואל תעבור שכתוב **והי בהם** אך בפרהסיא יתיר כמו שכתוב **ולא תחלול את שם קדשי**.

**רבה בר בר חנה** אמר בשם ר' יוחנן שמכה שמחללים עליה את השבת לא מתרפאים מהם, וללישנא בתרא רבה בר בר חנה אמר בשם ר' יוחנן,

**דף כח** שמכה של חלל לא מתרפאים מהם, והנ"מ בין הלשונות מכה שבגב היה וכוונת הרגל שרב אדם בר מתנה אומר בשם רב שמכה שכתב היה וידה וכוונתו של חלל ומחללים עליה את השבת. **רב זוטרא** בר **טוביה** אומר בשם רב שמכה שצריכה אומר מחללים עליה את השבת, ורב שמן בר אבא אמר בשם ר' יוחנן שחולי של אישנא צמירתא זה כמכה של חלל ומחללים עליו שבת, ור' אמי מפרש שמכה של חלל הוא מהשפסוף ולפנים.

**ר"א מסתקף** בחולי צפדינא ור' יוחנן קשיש וזה כמכה של חוץ או שהן בפנים וא"כ זה נקרא מכה של חלל, ואבוי מוכיח ממה ששינוי שהחושש בשינוי לא יגעם בהם חומץ שמעך רק בחושש אך אם כואב מאד מותר לו לקחת תרופה, ויש לדחות שתכן שזה בכלל חושש, ויש להוכיח מר' יוחנן ששכשח בחולי צפדינא אמר הלך למטורניתא שעשתה לו רפואה ביום ה' ובערב שבת ה' ויש לומר אותה מה אעשה מחר אמרה לו השבע לי שלא תגלה ונשבע לה שלא יגלה לאלוקי ישראל והיא גלתה לו ולמחרת הוא דרש ביישיבה את הרפואה, ויש להקשות היה הוא נשבע לה, יש לומר שכונתו בשבעה להאלוקי ישראל לא יגלה אך לעמו ישראל לא יגלה, אך קשה שזה חילול ה' ויש לומר שהוא אמר לה מחלילה, ורואים שזה נקרא מכה של חלל ור"י בר יצחק מבאר שצפדינא מתחיל בפה וגומר בבני מעיים והסימן לחולי הזה הוא שאם שם חפץ בן שינוי יוצא דם מבין השורות, והחולי הוא לא מאכילה ופסית חטים צונן מאד או מאכילה מאכל שגויני סם מאד, ומשוריר הדג שמוטון בשמן, ור' אחא בר רבא מבאר שהרפואה ששנוי לר' יוחנן היא מי שאור שמן זית ומלח, ומר בר רב אמי ששנוי שן של אוז שסכסכו אותו עם שן האוזן בין שיניו, ואבוי אמר שהוא עשה את הכל ולא התרפא עד שאמר לו ישמעאל אתה להביא נרעני ויתום שלא הביאו שליש ולקלות אותם על מעד חדש ולהדביקו בין שורות שיניו ורב אשי עשה כך ונרפא.

**יש להקשות** איך ר' יוחנן התרפא מחשבותיו הרי שינוי שמכה שמחללים עליה שבת לא מתרפאים מהם, יש לומר שלאדם חשבו מותר אך קשה שר' אבהו הוא אדם חשוב ויעקב המין עשה לו סם והשקוה ולולא שר' אמי ור' אסי לחכו את שוקיו הן היו נפסקות, ויש לומר שבמקרה של ר' יוחנן היא היתה כרופא מומחה, ויש להקשות הרי גם ר' אבהו הלך לרופא מומחה ויש לומר שהמינים רצו לקיים בר' אבהו **ותמת נפשי עם שלמים**.

**שמואל** אומר שפצע מכת חרב היא סכנה ומחללים עליה שבת והרפואה להפסיק את הדם שחללים בחומץ, והחללים את חבשי יקח שורש של יבלת ושל מלח ומותר להרפואה היא עש שמן נוגן ברבא **רב ספרא** אומר שחולי עובתא הוא שליח של מלאך המות והרפואה היא עש שמן נוגן ברבא כרפס בין חזק ובינתיים יביאו לו ענב מגפן ויגלגל עליו ענב לבן לאבעבעו לבן ושחור לשחור.

**רבא** אומר שחולי נפיתות הוא שליח של חולי חמה והרפואה היא שיכיהו שיש מכות של אצבע צרידה ויקרעו אותו שני וערב, וכ"ז שראשו לבן לבן אך אלו הלבין ראשו לו נרפא, **עמוד ב'** יעקב הלך בפי טבעת והורו לו ר' אמי או ר' אסי לקחת ר' גרעניא אדומים כתולעת ויצרור אותם בחלל צוארו ויכורו עליה שעה של בהמה ויטבול אותו בנטף לבן וישורף אותו ויפזר עליה, ובינתיים יביא גרעניא סה ויניח את הסדק שלהם כנגד הסדק שבכשרו, וכל זה בחולי בצד העליון

**דף כה** כתוב ביהושע וידום השמש וירד עמר עד יקום גוי אויביו הלא היתה כתובה על ספר הישר, ומבאר ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן שספר הישר הוא ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישירים שכתוב **ותמת נפשי מות ישירים**, וזה נרמז בפסוק **וירדו ויהיה מלא הגוים**, שמתו וירדו ימלא על הגוים כשביאנו החמה ליהושע, ומה שכתוב **וירדו עמר השמש בחצי השמים ולא אין לבא**, ריב"ל מבאר שזה היה כ"ז שעות, שהוא הלך שש שעות ועמר שש והלך שש ועמר שש יחד כיום תמים, ור"א אומר שהיו ל"ז שעות שהלך שש ועמר י"ב שעות הלך שש ועמר י"ב ועמידתו היא כיום תמים, ור"י בר נחמני אמר שזה היה מ"ח שעות, הלך שש ועמר י"ב הלך שש ועמר כ"ד יחד מ"ח, והיינו שאח"כ **לא אין לבא כיום תמים** ומשמע שמתחילה לא היה כיום תמים, וללישנא בתרא נחלקו בתוספת שלר"י"ל התוספת היא כ"ז שהלך שש ועמר י"ב הלך שש ועמר י"ב ועמידתו כיום תמים, ולר"א ל"ז, שהלך שש ועמר י"ב הלך שש ועמר כ"ד והיינו שלא אין לבא בפעם השניה כיום תמים, ולר"י ש בר נחמני מ"ח, שהלך שש ועמר כ"ד הלך שש ועמר כ"ד, ומקישים את עמידתו לביאתו כמו שביאנו כיום תמים כך עמידתו כיום תמים, ושנינו שכתוב החמה ליהושע כך היא עמדה למשה ולקנידצמן בן גוריון, יהושע מהפסוק הנ"ל, ונקדימון מגמרא, ולגבי משה לומדים מגזירה שזה שכתוב אצל משה **אחל תת פחדך** וביהושע כתוב **אחל גדלך**, ור' יוחנן אומר שלומדים גזירה שזה **תת תת** שבמשה כתוב **אחל תת** וביהושע כתוב **ביום תת** **ה' את האמורי**, ור"י ש בר נחמני אומר שלומדים את זה ממה שכתוב אצל משה **אשר ישמעון שמעך ורגזו וחלו מפניך** מחר רגזו וחלו מפניך מתי שעמדה החמה, ויש להקשות שכתוב **ולא היה כיום** **ההוא לפניו ואחריה**, יש לומר שאצל משה לא היה הורה שעות, או שלא היו אבני ברד כמו אצל יהושע, שכתוב **ויבנו נגוסם מפני בני ישראל הם במדבר בית חורון וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים עד עזקה וימותו**.

**כתוב בפסוק ללמד את בני יהודה קשת נהה כתובה על ספר הישר**, וביאר ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן שזה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקרא **ותמת נפשי מות ישירים ותהי אחריה כמותו**, וזה נרמז בפסוק **יהודה אתה יודוך אחיך ידך בעורף אחיך**, וקשת זה מלחמה שהיד כנגד עורף, ור"א אומר שספר הישר זה ספר המעשה שכתוב בו **ורעשית הישר והטוב בעיני ה'**, ונרמז בפסוק **דיו בר לו**, וקשת זה מלחמה שצריך שתי ידים, ור"י ש בר נחמני אומר שספר הישר הוא ספר שופטים שכתוב **בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה** ונרמז שם הפסוק **למען דעת ידוהי בני ישראל ללמד מלחמה** וקשת זה מלחמה שצריכה לימוד וזה נאמר על יהודה כמו שכתוב **מי יגלה נלה תחילה לא הכנעני להלחם בו ויאמר ה' יהודה יעלה**.

**מה שכתוב בפסוק וירם הטבח את השוק והעליה וישם לפני שאול**, ור' יוחנן מבאר שעליה הכוונה לשוק ואלהיה וזה נקרא עליה שהשוק סמוך אליה, ור"א אומר שהכוונה לשוק וזהו וזה נקרא עליה שהוזהב מונח מעל השוק כך להניף אותו, ור"י ש בר נחמני אומר שזה שוק ושופי דהיינו כך הירק וזה נקרא עליה שהוא מעל השוק.

**יש להקשות** בדברי המשנה שאשה לא תתיחד עמוס מדובר באחד זה נאסר גם בישראל, ששינוי א"כ יתיחד איש אחד עם שתי נשים **עמוד ב'** ואם מדובר בזה והרי גם בישראל אסור בפריצים כמו שכתוב שאשה מתחירת עם שני אנשים, ורב יהודה אמר בשם שמואל שזה רק בכשרים ולא בפריצים אלא בעשרה כמו המעשה שעשרה הוציאו אשה במטה, ויש לומר שהמשנה מדברת באשתו עמו שבישרא מותר שאשתו משמרתו, ויש להקשות שממילא נאסר ריפוי משום שפיכות דמים, ור' ימיא אומר שמדובר באשה חשובה שמתיראים להרגה, ורב אידי אומר שאשה כלי זונה עליה ונתי"מ בין התירוצים באשה חשובה בין הנשים ואינה חשובה בין הנשים שכלי זונה עליה אך יש חשש שפיכות דמים, ויש ברייתא כדברי רב אידי שאשה אף שהשלוש עמה לא תתיחד עמוס כי הם חשודים על העריות.

**שנו בבביתא** שישראל שהזדמן לו עכו"ם בדרך טופל אותו לימינו ור' ישמעאל בן ר' יוחנן בן ברוקה אומר שאם יש לו סיף טופלו בימינו ואם יש לו מקל טופלו לשמאלו, ואם הם עלו במעלה או ירדו בירידה לא יהיה ישראל למטה והעכו"ם למעלה אלא הישראל למעלה והעכו"ם למטה ולא ישוה לפניו שמא הוא ירדצן את גולגולתו, ואם הוא שואל אותו להיכן הוא הולך ירחיב לו את הדרך כמו שעשה יעקב לעשו, שכתוב **עד אשר אבא אל אדוני שעיריה ויעקב נסע סוכותה**, והיה מעשה בתלמידי ר"י ש' שהלכו לכיזב ופגשו אותם לסטים ושאלו להיכן אתם הולכים אמרו להם לכו וכשהגיעו לכיזב הם פרשו אמרו להם תלמידי מי אתם אמרו להם תלמידי ר"י והם אמרו אשרי ר' ותלמידי ואם פגע בהם אדם עד עמלם, שחללך רב מנשה לבית תורתא.

**דף כז** פגשו בר גנבים ואלו לא להיכן אמרו להיכן אמר להם לכו לפומבדיתא ושנאע לבי תורתא הוא פרש, אמרו לו אתה תלמיד של יהודה הרמאי אמר להם אתם מכירים אותו יחי רצון שתהיו בנידוי והם עשו את גניבותיהם כ"ב שנה לו הצליחו, וכיון שראו כך הם ביקש ממנו לטבל את הנדוי והיה בהם אורג אחד שאל את הנדוי אתה ואלו איה ועליו אמרו אורג בוש שנותני פוחתים, ויש להתבונן בהבדל בין גנבי א"י ששבחו את ר"י לגנבי בבל שקללו את רב מנשה.

**משנה** בת ישראל לא תיחל עובדת כוכבים כי היא מילת בן לעכו"ם אך עובדת כוכבים חילול בת ישראל, בת ישראל לא תניק את הנקבה עובדת כוכבים כי עובדת כוכבים יכולה להניק את בנה של ישראל ברתושה. **גמרא** אמר בבביתא שר"מ שישראל לא תילד עובדת כוכבים כי היא מילת בן לעכו"ם ועובדת כוכבים לא תילד ישראלית כי היא חשודה על שפיכות דמים, וחכמים אומרים שעובדת כוכבים יכולה לילד ישראלית כשנאחרות עומדות על גבה אך לא תניק בינה לבין עצמה ור"מ אסר גם באחרות עומדות על גבה כי היא יכולה להניק את ידה על מצח התינוק ולהרגו ויהיו יבחינו בכך, כמו המעשה שכתוב אמרה לחברתה את מילת יהודיות את מילת יהודיות והיא אמרה לא יבואו עליך רעות כמו שהרגת מהם כמו חריפות הנהר, וחכמים סוברים שהיא רק העמידה את חברתה בדברים בעלמא.

**שנו בבביתא** שר"מ שישראלית לא תניק את בנה של עובדת כוכבים כי היא מגדלת בן לע"ז ועובדת כוכבים לא תניק את בנה של ישראלית כי היא חשודה על שפיכות דמים וחכמים מתירים כשנאחרות עומדות על גבה אך לא בינו לבניה, אך ר"מ חשש גם באחרות עומדות על גבה כי לעיתים היא יכולה לשוף סם מחזין לרד ולהרוג את התינוק, וצריך להביא את מחלוקתם גם במינות וגם במיילת, שלא נאמר שרק במיילת מועיל לחכמים כשנאחרות רואות אותה וזה לא יועיל במינות, ואם היו חולקים במינות היינו אומרים שר"מ חלק רק במינות כי היא יכולה לשוף לו סם אך במיילת הם יורו לחכמים שמועיל כשנאחרות עומדות על גבה, קמ"ל שגם בזה חלק ר"מ, ויש להקשות ששינוי שהיהויה מילת את העובדת כוכבים בשכר ולא בתנאם אמר רב יוסף שבשכר מותר לילד נכרית משום איבה, ובתחילה אמר רב יוסף שמוותר לילד נכרית אך בשבת בשכר מותר איבה, ואבוי אומר שהיא יכולה להמנע ולומר שרק על מי ששומר שבת מחללים ולא על מי שמחלל שבת, ובתחילה סבר רב יוסף שמוותר להניק בשכר משום איבה ואבוי טען שפגויה יכולה להמנע כי היא רוצה להנשא עכשיו ואותו איש יכול לומר שאינו רוצה להיות מוזהבת בפני בעלה.

**רב יוסף** סבר שמה ששינוי שעכו"ם ורועי בהמה דקה לא מעלים ולא מורידים שמוותר בשכר משום איבה, אמר אביי שיכול להמנע ולומר בני עומד על הגג וזהו מסתכן, או שיש לו הזמנה עכשיו לבית הדוד על המלכות ואינו יכול להפסיד.

**ר' אבהו** שנה לפני ר' יוחנן שעכו"ם ורועי בהמה דקה לא מעלים ולא מורידים, **עמוד ב'** אך מינים ומסורות מורידים ולא מעלים, אמר ר' יוחנן א"ל למדתי בפסוק **לכל אבדית אחיך** לרבות מומר ואהא אומר מורידים ולא מעלים, יש לומר שמוחזקים מומר ור' אבהו לא חירץ שחלוק בין מומר שאוכל נבילות לתיאבון שלא מורידים למומר להכעיס שמורידים, ויש לומר שאכן מומר להכעיס כלול במין, ונקלוקו רב אחא ורבינא את ר' תיאבון נקרא מומר ולהכעיס את הקרא מין או שגם להכעיס את הקרא מומר מין ואינו העובר ע"י, ויש להקשות ששינוי שאם אכל פרעוש או יתוש הוא מומר וזה ודאי להכעיס, ויש לומר שזה נקרא לתיאבון שהוא רק רצה לטעום טעם של איסור.

**יש להקשות** במה שכתוב מורידים ולא מעלים שאם מורידים ודאי שלא מעלים, מבאר רב יוסף בר חמא בשם רב ששת שהחידוש הוא שגם אם היתה לו אפשרות לעלות במעלה שכבור יכול לגוררה

**שמואל** אומר שלכל הפרטים יש ארס אך ארסו של נחש ממת ושל פרצנים אינו ממת, ושמואל אומר להחליט ברובא בן אריה בא אומר כל דבר טוב שאמר אביך מדוע הנכרים נפוחים כי הם שוחטים ומשקים מגולים, ומה שאינם מתים מזה כיון שהם אוכלים פרצנים וממשיים גופם הם וזה לא מוזק להם.